

CIVITTA

\ TAASTUVENERGIA
EESMÄRGID

II Töötuba

4.10.2022

CIVITTA

\ SISSEJUHATUS

\ SEMINARI EESMÄRK

Energiamajanduse arengukava aastani 2035 (edaspidi ENMAK 2035) koostamise eesmärgiks on ajakohastada kehtivas energiamajanduse arengukavas aastani 2030 sisalduvad energiamajanduse suundumused, eesmärgid ning tegevused ning kirjeldada Eesti energiamajanduse arenguvisioni, kitsakohti, eesmärke ning poliitikainstrumente kliimaneutraalse energia tootmise ja -tarbimise suunas liikumisel ja energiajulgeoleku tagamisel.

Taastuenergia töörühma eesmärk on selgitada välja millises tempos, millises mahus ja milliste tegevustega (sh vastutuste jagunemine, võimestamine ja pädevuse tõstmine) on Eestis võimalik taastuvatele energiaallikatele üle minna kõigis energiamajanduse sektorites (elekter, soojus ja jahutus ning transportkütused).

Taastuenergia valdkonna eesmärkide seminari eesmärgiks on vaadata üle, millised on võimalikud stsenaariumid elektri, soojuse ja gaasi sektoris dekarboniseerimise saavutamiseks ning millised on peamised valdkondlikud (TE) eesmärgid.

ENERGEETIKA - ENERGIA TOOTMINE – EDASTAMINE – TARBIMINE (TAASTUVAD ALLIKAD)

\ DEFINITSIOONID

- **Taastuvad energiaallikad (lühendatult taastuenergia)** on energia ressurss, mida saab kasutada lakkamatult või mis taastub ökosüsteemi aineringete käigus ilma, et selle kogus inimkultuuri eksisteerimise ajamastaapi silmas pidades oluliselt kahaneks. (Eestis: päikesekiirgus, tuul, biomass (s.h biogaas), lained, geotermaalenergia, keskkonnasoojus).
- **Kütusevabad energiaallikad** – (päikesekiirgus, tuul, lained, geotermaalenergia)
- **Põlevad (biomass, biogaas, biovesinik) ja mittepõlevad taastuvad energiaallikad** (päikesekiirgus, tuul, lained, geotermaalenergia)
- **Biokütus** – transpordis kasutatav vedelkütus
- **Summaarne energia lõpptarbimine** - energiatooted, mida tarnitakse energia saamise eesmärgil tööstusele, transpordisektorile, majapidamistele, teenuste-, sealhulgas avalike teenuste sektorile, põllumajandus-, metsandus- ja kalandussektorile, sealhulgas elektri ja soojuse tarbimine energiasektoris elektri ja soojuse tootmiseks ning elektri- ja soojuskaod jaotamisel ja edastamisel.
- **Energiapiisavus** - (ingl *energy sufficiency*) tähendab kollektiivse ja individuaalse tegutsemise ümber mõtestamist nii, et eelise saaksid energiat vähem nõudvad tooted, tegevused ja teenused.
- **Kliimaneutraalne energiamajandus** – energiamajandus, mille kasvuhoonegaaside netoheide on null.

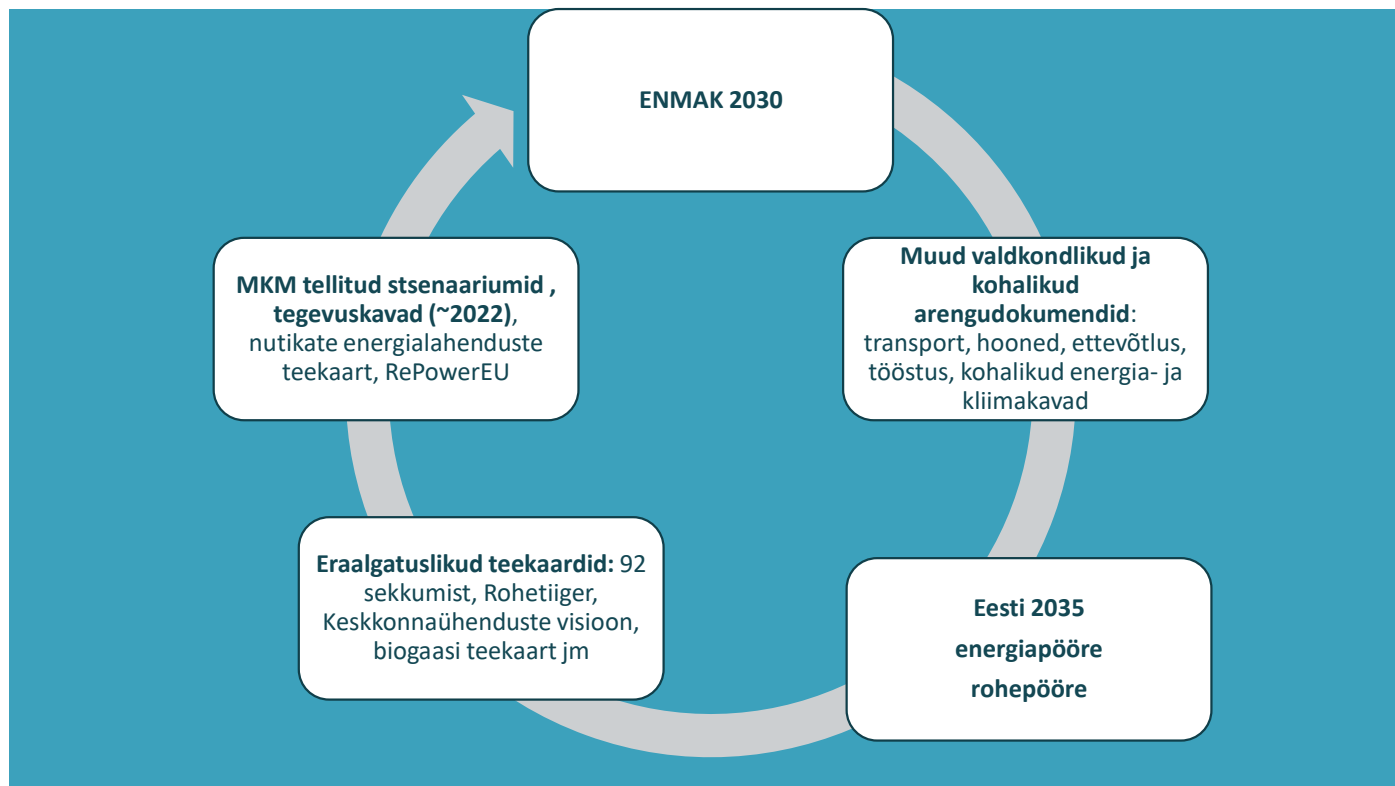
ENMAK 2035 TÖÖRÜHMADE PÕHIMÕTTED

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

1. ENMAK 2035 koostamise ettepanekus toodud **probleemidele ja küsimustele leitakse lahendused**
2. **Lahendused peavad olema rakendatavad** mh planeeringute, kohalike energia- ja kliimakavade kaudu
3. Olulised on nii **suur- kui väikeenergeetika** (sh salvestus, tehisintellekt, multi-energiakandjatega tarkvõrk, virtuaalelektrijaamad, energiakogukonnad) perspektiivid ning võrgutugevdamise vajadused
4. **Lähtekohaks on alusuuringutes koostatud prognoosid**, seonduvad (sh ettevõtjate) arengudokumentid, olemasolevad ressursid (sh maakasutuse mitmekesistamine, kriitilised maavarad, ringmajandus) ja kohalike omavalitsuste võimendamise vajadus
5. **Ambitsioonikus** võimaldab arvestada tulevikus Euroopa Liidu nõuete karmistumist, võimalike geopoliitiliste ja muude erinevate kriisidega seonduvate riskide maandamise vajadusega
6. **Energiamajandus panustab majanduse dekarboniseerimisse** aidates kaasa erinevate sektorite energiapöörde kaudu ettevõtete konkurentsivõime tagamiseks vajalike uute ärimudelite ja kaasneva positiivse sotsiaalmajandusliku mõju võimendamisega
7. Energiasõltumatus tähendab eelkõige **energiamajanduse jätkusuutlikkust** (taskukohane, varustuskindlus siseriikliku tootmisega ja ühenduste tagamisega, keskkonda arvestav)
8. **Keskendumine pikema vaatega tegevuste/poliitikainstrumentidele** ajaperioodiks 2025-2035 ning toetuste vajaduse vähendamisele
9. ENMAK 2035 teostamist toetavad **rakendusteaduslikud ja sotsiaalteaduslikud uuringud** (sh TAIE nutikate energialahenduste teekaart)
10. Konsensuse otsimisel täpsustada, mis antud küsimusest sõltub, st *mis sõltub arengukavast (Jaanus Arukaevu ettepanek lisandus avakohtumisel)*
11. Erinevate valdkondade *süntees ja integreeritus* tuleb tagada (*Eva-Ingrid Rõõmu ettepanek lisandus avakohtumisel*)

ENMAK 2035 SISENDID

\ HETKEOLUKORRA ANALÜÜS ON OLULISEKS SISENDIKS EESMÄRKIDE SEADMISEL

CIVITTA

\ STSENAARIUMITE TUTVUSTUS

TAASTUVATELE ENERGIAALLIKATELE ÜLEMINEKU JAOKS OLULISEMAD JÄRELDUSED STSENAARIUMITEST – ELEKTER I

- **Elektroenergeetikas** on teostatud uuringute alusel oluline
  - juhtivate võimsuste tagamine Eestis (RES+salvestus või tuumaenergia või turupõhine juhitav võimsus)
  - piisavate välisühenduste olemasolu kui soovitakse turule tuua regiooni soodsaima hinnaga elektrit
  - turukorraldus, mis tagab valdkondade vahelise integratsiooni ja vajalikud süsteemiteenused (energiakandjate omavahelised seosed ning “inerts” erinevate süsteemide vahel)
  - **arengustsenaariumite realiseerumiseks vajaliku füüsilise taristu olemasolu (s. h salvestid)**
- **Elektrienergia tarbimisköver uuringutes** – Modelleeritud tarbimise prognoos, EL referentsstsenaarium **2030 = 11,3 TWh, mis arvestab ka vesinikuga**
  - Soojuse- ja jahutuse elektrifitseerimine tänasega võrreldes ca **+2,2 TWh aastaks 2035 ja kokku +6,6 TWh aastaks 2050**
  - **Transpordis kasutatud elekter kuni + 1,1 TWh aastaks 2035** (täna hinnanguliselt ca 20 GWh)

TAASTUVENERGIA VALDKONNA JAKS OLULISEMAT STSENAARIUMITEST – ELEKTER II

Kriteeriumid	RES + Storage (Taastuenergia ja salvestus)	RES GAS (Taastuvgaas)	All technologies (Kõik tehnoloogiad)	Nuclear (Tuuma)	AT+1000 (1000 MW juhitavaid)	AT-NIMP (Impordita)	CCU (süsiniku püüdmine ja kasutus***)
Kumuleeritud investeeringud kuni 2050 (miljardit eurot)	14,2	11,6	9	12,1	9,9	10,4	4
Elektri hind aastal 2050 (€/MWh)	139	101	97	88	107	103	149
Võrguinvesteeringud aastaks 2050 (miljonit eurot)	355	141	155	230	155	135	135
KHG aastal 2050 (ktCO₂)	79	68	167	30	199	324	-147
Riiklik toetus 2030 (miljonit eurot)	105-209	37-73	36-71	28-55	94-189	41-82	28-55
Sots-maj. mõju	Hea	Väga hea	Pigem hea	Neutraalne	Hea-töökohad neg	Väga hea	Negatiivne
Tootmine katab aastase tarbimise	2030	2050	2050	2040	2050	2030	Ei täida nõuet
Taastuvelekter 100% aastaks 2030* (Ref vajadus 11,3TWh)	79%	71%	75%	72%	74%	83%	76%
Põhilised võimsused MW aastaks 2030	Akud 2235 Maismaatuul 1479 Päike 1249 Meretuul 1000 Biomass** 777	Päike 1572 Taastuvgaas 1020 Akud 860 Maismaatuul 1479 Biomass** 777	Akud 1607 Päike 1507 Maismaatuul 1479 Biomass** 575	Päike 1864 Akud 1677 Maismaatuul 1479 Tuuma 900MW aastaks 2040	Päike 1940 Akud 1616 Maismaatuul 1479 Biomass** 720 Hüdropump 348	Päike 2390 Akud 2075 Maismaatuul 1479 Meretuul 726 Biomass** 311	Maismaatuul 1479 Akud 1330 Biomass** 777 Päike 725

*Taastuvelektris arvestatud hüdro, tuule, päikese, jäätmete, biomassi jm taastuenergia allikatega (põlevkivi asendust biomassiga pole arvestatud). Eleringi prognoosis on 2030. aastal tarbimine 9,5 TWh.

**sh põlevkivi asendamine biomassiga

***CO₂ püüdmise piirang vähendab Auvere ja 11. ploki tootlikust ja väiksema juhitava võimsuse olemasolu tõttu on ka tuule- ja päikeseenergiast toodang väiksem võrreldes referentsstsenariumiga

. KÜSITLUS – VALI KUNI 3 EELISTATUD STSENAARIUMIT ELEKTRI VALDKONNAS

TAASTUVATELE ENERGIAALLIKATELE ÜLEMINEKU JAOKS OLULISEMAD JÄRELDUSED STSENAARIUMITEST - SOOJUS JA JAHUTUS I

- **Soojus- ja jahutusenergia valdkonnas** on teostatud uuringute alusel oluline
  - Biomassi kättesaadavuse/hinna arvestamine (allolev aastaks 2050)
    - **BAU** stsenaariumis ca sama nagu täna - **12 TWh**
    - **Kaugkütte/jahutuse** stsenaariumis - **11,37 TWh**
    - Kohaliku kütte/jahutuse stsenaariumis – **7,93 TWh**
    - Elektrifitseerimise stsenaariumis **biomassi ei kasutata (tegelikult peaks jääma, sest CHP töötavad veel 2035, kasutada saab ka mittepuitset biomassi)**
  - **Kaugkütte ja tehnoloogianeutraalne stsenaarium tundlikud biomassi (mitte ainult) hinnale**
  - **Primaarenergia tõhusus** on oluliselt parem elektrifitseerimise stsenaariumis (7,4 TWh vs 10,7...14,2 TWh)
  - **Kaugkütte ja -jahutuse arengustsenaariumite realiseerumiseks vajaliku füüsilise taristu olemasolu (nii torud kui ka 2,61 GW salvestust)**
- **Soojus- ja jahutusenergia uuringust:**
  - **Eelduseks 16,74 miljardit eurot investeringuid aastaks 2050 ehitiste energiatõhususse**
  - Soojuse- ja jahutuse elektrifitseerimine tänasega võrreldes ca **+2,2 TWh aastaks 2035 ja kokku +6,6 TWh aastaks 2050**

TAASTUVENERGIA VALDKONNA JAOKS OLULISEMAT STSENAARIUMITEST- SOOJUS JA JAHUTUS II

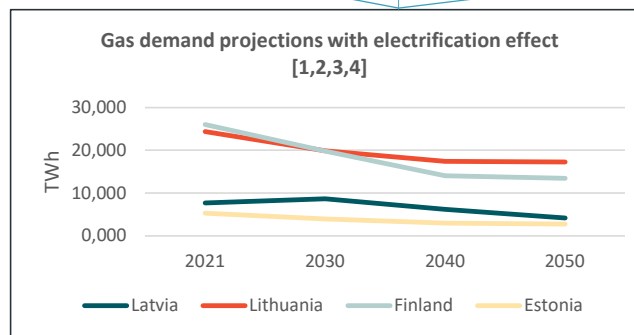
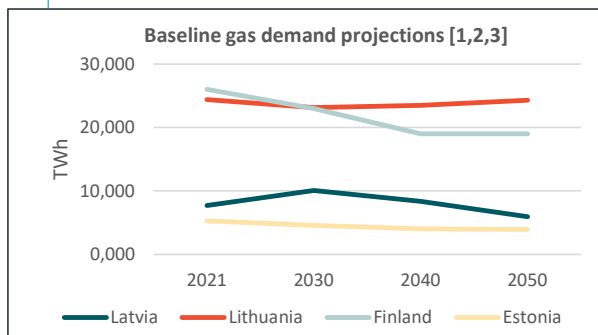
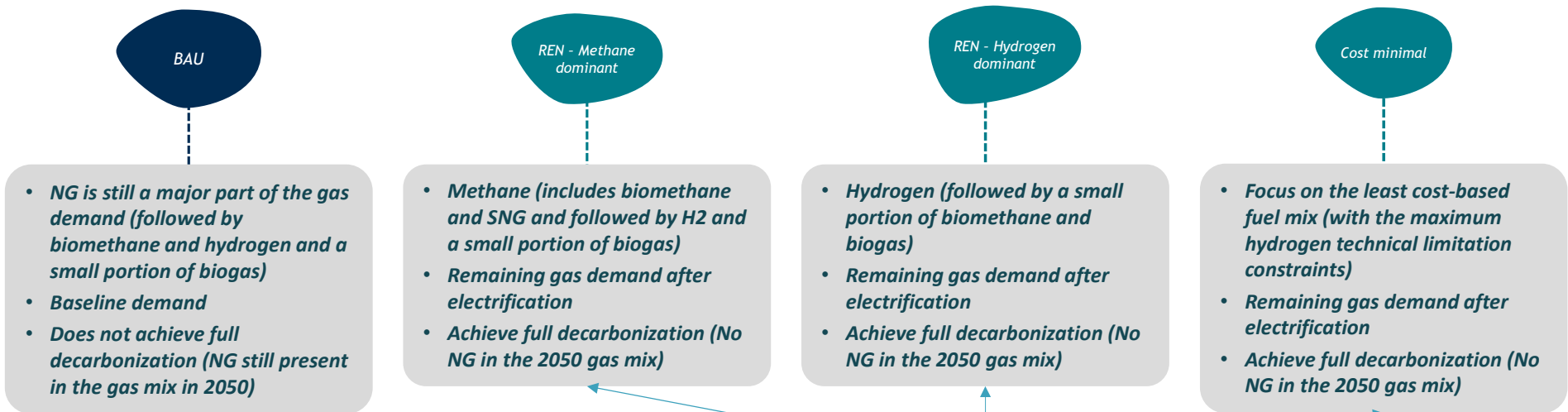
	BAU	Elektri (All electric)	Kaugkütte (DHC)	Lokaalkütte (LHC)	Tehnoloogia- neutraalne
Investeeringud tootmistehnoloogiasse kuni 2050 (miljardit eurot)	878	2274	1108	1236	1164
Investeeringud kaugküttetaristusse kuni 2050 (miljardit eurot)	53	53	1012	52	53
Keskmine soojusenergia hind kodumajapidamisele aastal 2050 (€/MWh)	60	97	62	74	68
Keskmine jahutusenergia hind kodumajapidamisele aastal 2050 (€/MWh)	113	112	114	113	110
Mõju sissetulekutele (miljonit eurot)	-122	-389	-194	-236	-162
Energiaallikate kasutus* GWh 2030	Biomass 12878 Maagaas 2177 Elekter 930 Jahutus 695	Biomass 8456 Elekter 2546 Maagaas 2177 Jahutus 695	Biomass 12509 Maagaas 2322 Elekter 1092 Jahutus 695	Biomass 10296 Maagaas 2087 Elekter 1296 Jahutus 695	Biomass 11890 Maagaas 2177 Elekter 1226 Jahutus 695
Taastuenergiaallikate** osakaal aastal soojuses 2030	78%	62%	76%	72%	75%

*Maagaasi kasutus väheneb poole võrra aastaks 2040 ja aastaks 2050 asendub see põhiliselt elektrist ja biomassist soojusenergia tootmisega.

**Biomass, biogaas, vesinik, jäätmed

**KÜSITLUS – VALI KUNI 3 EELISTATUD
STSENAARIUMIT SOOJUSE-JAHUTUSE
VALDKONNAS**

REGIONAALSE GAASIVÖRGU DEKARBONISEERIMISE BAU VS 3 STSENAARIUMI: METAANI-, VESINIKU- JA SOODSAIM STSENAARIUM

[1] https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/energy-modelling/eu-reference-scenario-2020_en

[2] <https://elering.ee/sites/default/files/2021-10/Eesti%20gaasitarbimise%20uuring.pdf>

[3] Ministry of Energy, Finland.

[4] https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/01.b.01_mf31_presentation_ec_gas_2050_infra_study_amilhat.pdf

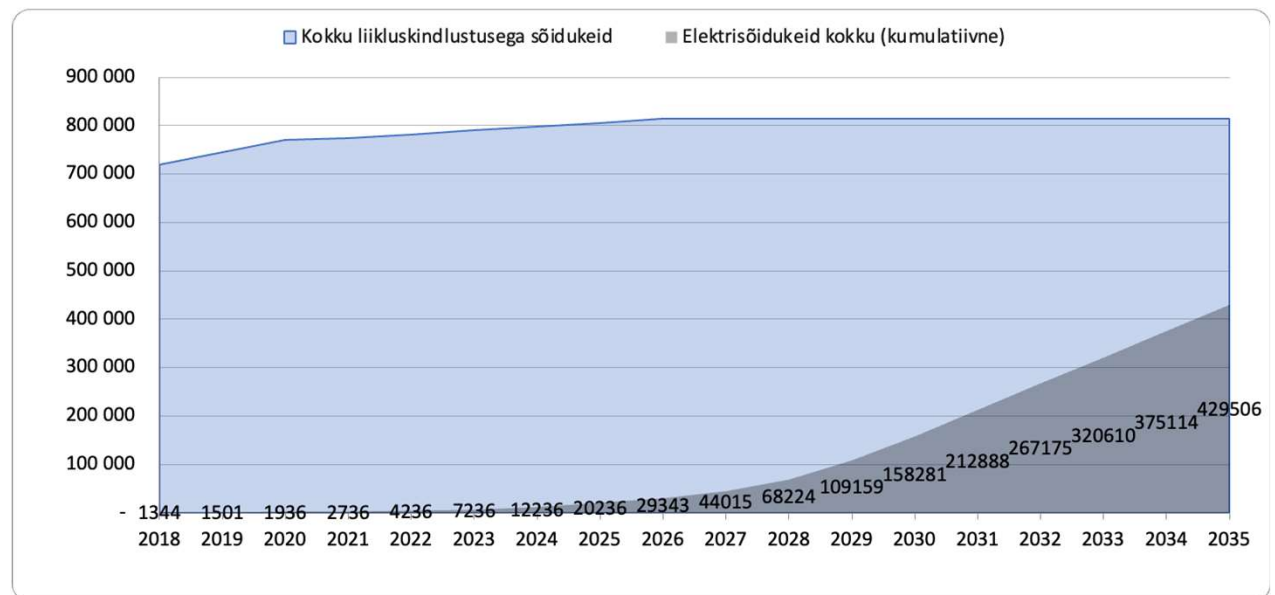
TAASTUVENERGIA VALDKONNA JAOKS OLULISEMAT STSENAARIUMITEST – GAAS

- **Gaasi valdkonnas** on teostatud uuringute alusel oluline:
  - BAU stsenaariumis süsinikuvabadust ei saavutata
  - Torude puhul on küsimus kas torus liigub metaan või vesinik ning mil määral on vajalik metaanimolekuli liigutamine regiooni seisukohalt
  - Analüüsitakse minimaalsete kuludega stsenaariumi, mis toob turule kõige soodsama süsinikuvaba gaaside segu aastaks 2050
- **Gaasi tarbimiskõver uuringutes:**
  - **Baasjoon ca 4,3 TWh**
  - **Soojuses/jahutuses aastaks 2035 ca 2 TWh tarbimine või vähem**

· **KÜSITLUS – VALI 1-2 EELISTATUD STSENAARIUMIT
GAASI VALDKONNAS**

TRANSPORDISEKTOR JA VEDELKÜTUSED

- Eeldades, et:
  - Autokasutus on peaaegu sama ning liikluskindlustusega sõidukite arv peatub 2026 @ 814 tuhat sõidukit
  - alates 2030 registreeritakse esmaselt ainult elektrilisi M1, N1 kategooria sõidukeid
  - elektrisõidukite osakaal on ca 50% kogu autopargist aastaks 2035
- Eeldades, et keskmine sõiduki kilometraaž pigem kasvab autojagamise jmt tõttu kuni 15 tuhande km aastas
- On elektriautode elektritarbimine aastaks 2035 mahus kuni 1,1 TWh aastas ning vedelkütuste tarbimine ca kuni 2,2...2,8 TWh väiksem

RIIGI SEKKUMISE ULATUS STSENAARIUMIDES

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Sektor	Vähesekkuv	Keskmiselt sekkuv	Tugevalt sekkuv
Elektri tootmise stsenaariumid 2030 TE toetuste alusel (D8 tabel 3-3)	CCU (süsiniku püüdmine ja kasutus)	- Taastuvgaas - Kõik tehnoloogiad 1000 MW juhitavaid - Tuuma	- Taastuenergia ja salvestus - Ilma impordita
Soojuse ja jahutuse stsenaariumid elektrivajaduse alusel (D8 tabel 6-9)	Kaugkütte	Tehnoloogia-neutraalne	- Elektri - Lokaalkütte
Gaasivõrgu dekarboniseerimise stsenaariumid elektrivajaduse alusel	Vähima kulu	Biometaan	Vesiniku
Energiatõhusus biomassi vajaduse alusel aastal 2030 soojuse ja jahutuse stsenaariumides	- Kaugkütte 12,5 TWh - ENMAK 2030?	- Tehnoloogianeutraalne 11,9 TWh - Fit 55?	- Elektri 8,5 TWh - Lokaalkütte 10,3 TWh - Fit 55 + RePowerEU?
Taastuvatele üleminek Elekter – RES + Salvestus/ Tuum + RES + salvestus Soojus, jahutus – Tehn. neutr. + elekter /kaugküte + elekter (soojuspumbad) Gaas – vesinik + biometaan	- Soojus: 10 TWh (2050) (2021 biomass 12 TWh)	Elektrir: 12 TWh (2050)	Gaas (vesinik+metaan): 2,78 TWh (2050)

Stsenaariumite kombinatsioon

1. Vali 1-2 eelistatud stsenaariumite kombinatsioon (Multiple Choice) *

- Elekter (RES + Salvestus) / Soojus (Tehn.neutraalne + elekter) / Gaas (vesinik+biometaan)
- Elekter (Tuum + RES + salvestus) / Soojus (tehn.neutraalne + elekter) / Gaas (vesinik+biometaan)
- Elekter (RES + Salvestus)/ Soojus (kaugküte + elekter)/ Gaas (vesinik+biometaan)
- Elekter (Tuum + RES + Salvestus)/ Soojus (kaugküte+elekter) /Gaas (vesinik+biometaan)
- Muu kombinatsioon

**. KÜSITLUS – TÄIENDA SOOVI KORRAL
STSENAARIUMITE VALIKUT NING VALI 1-2
EELISTATUD STSENAARIUMIT**

CIVITTA

\ EESMÄRGISTAMINE

ENERGIAMAJANDUSE EESMÄRGID I

ENERGIAMAJANDUS

RAHVUSVAHELISED NÕUDED KLIIMANEUTRAALSUSE SAAVUTAMISEL (2030)

- Eesti KHG heite vähendamine 80% aastaks 2050 (sh 70% aastaks 2030 võr 1990)
- KHG heite vähendamine 55% (2005 -> -13% -> 2030) -> mõjutab tootmist
- Energiatarbimise vähendamine 32,5% (30,7 TWh) -> mõjutab lõpptarbimist
- Taastuvenergiele üleminek 42%

SISERIIKLIKUD EESMÄRGID TAASTUVENERGIALE ÜLEMINEKU VAATEST

EE2035:

- Läheme üle kliimaneutraalsele energiatootmisele, tagades energiajulgeoleku
- Võtame kasutusele ohutu, keskkonnahoidliku, konkurentsivõimelise, vajaduspõhise ning jätkusuutliku transpordi- ja energiataristu

ENMAK 2030

Aastane energia lõpptarbimine püsib 32 TWh juures (2030)

Taastuvenergia osakaal energia lõpptarbimises moodustab 50%

TAASTUVENERGIA MÕÕDIKUD 2020 -> 2030 -> 2035

Mõõdik, %	2035		
	2020	2030	
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest	30,1%	42%	?
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest	28,3%	40%	?
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest	58,8%	63%	?
Taastuvate energiaallikate osatähtsus transpordisektori energia summaarsest lõpptarbimisest	12,2%	14%	?

Mõõdik, GWh	2018	2030 ¹	2035
Taastuvelektrienergia toodang	1 960	4 325	?
Hüdroenergia	20	30	?
Tuuleenergia	590	2 640	?
Päikeseenergia	10	415	?
Biomass	950	1 200	?
Muud taastuvad allikad	-	40	?
Taastuenergia kasutus transpordis (kordajateta)	280	630 ⁵	?
Elekter	10	230 ⁵	?
Biokütused	270	400 ⁵	?
Soojus- ja jahutusenergia toodang taastuvatest energiaallikatest	9 740	11 000	?
Lokaalküte	5 190	4 800	?
Muundatud soojus	3 750	4 800	?
Soojuspumbad	810	1 400	?
Kogu taastuvatest energiaallikatest saadud energia	11 700	16 015	?

EESMÄRGID

- ENMAK 2030-s oli **taastuenergia osakaal summaarses lõpptarbimises 50%**, 2021.aastal oli vastav **osakaal 38%**. Kui suur peaks olema taastuenergia osakaal summaarses lõpptarbimises aastal 2035?
- Kas aastal 2035 on elektri **omatootmine tagatud ja Eesti ekspordib elektrienergiat?**
- ENMAK 2030 sihiks oli **soojuse-jahutuse valdkonnas taastuenergiaga katta 63%**. Mis ulatuses peaks aastal 2035 soojuse-jahutuse energia olema kaetud taastuenergiaga?
- ENMAK 2030 sihiks oli **kaugkütte-kaugjahutuse valdkonnas taastuenergiaga katta 80%**. Mis ulatuses peaks aastal 2035 kaugkütte-kaugjahutuse energia olema kaetud taastuenergiaga?
- 2020.aastal moodustas **taastuenergia transpordi kütustest 12,6%**. Kui suure osakaalu peaks taastuenergia moodustama transpordikütustest aastal 2035?
- Kui suure osakaalu peaks taastuenergia moodustama **tööstuste ja ettevõtluse energiakasutusest (gaas ja õli) aastal 2035?**
- Kui suure osakaalu peaks taastuenergia moodustama **avaliku sektori, sh KOV-d energiakasutusest aastal 2035?**
- Kuidas ja mille alusel eesmärgistada taastuenergia kogukondade moodustamist? Põhjenda!

. KÜSITLUS – EESMÄRGISTAMINE

CIVITTA

\ ARUTELU

PEAMISED KÜSIMUSED TAASTUENERGIA VALDKONNAS

- Mis on biomassi tulevik? (biomass kui piirav tegur stsenaariumite valikul, säästlikkuse kriteeriumid)
  - Puitkütuse ressurss väheneb, võimsus ja kasutus ei suurene
  - Rohtne biomass? (biometaaniks, tahkeks kütuseks)?
- Salvestuse osakaal ja võrkude läbilaske võime, kohaliku kogukonna kaasamine taluvuses?
- Kas suudame 2030 oma elektrivajaduse ära katta?
- Kuidas külmal tipuajal ära katta vajadused?
- Kas ja millal on asjakohane tuumaenergiat arendada?

CIVITTA

\ KOKKUVÕTTED

\ EDASISED SAMMUD

- [Energiatalgud.ee](https://energiatalgud.ee) lehele laetakse üles erinevaid uuringuid kokkuvõttev tabel, lisaks lisame sinna valdkondlike hetkeolukordade kokkuvõtted
- **22.november** toimub laiem ENMAK 2035 kaasamise seminar.
- Järgmine energiajulgeoleku seminar toimub **14.detsembril kell 14.**
- **Kommentaare, ettepanekuid, küsimusi** ootame seminaris arutletud teemadel **kahe nädala jooksul** aadressile ragne.vaarik@civitta.com